Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

Lauri Kajanoja

27.9.2016

Julkinen

Asiantuntijalausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle. Asia: HE 113/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Kaiken kaikkiaan voidaan arvioida, että lakiesityksen toteuttaminen edistäisi sen tavoitteiden saavuttamista. Esityksen keskeisin elementti on työttömyyspäivärahakauden enimmäiskeston lyhentäminen 500 päivästä 400 päivään, ja esityksen tavoite on ”uudistaa työttömyysturvaa tavalla, joka kannustaa työn nopeaan vastaanottamiseen, lyhentää työttömyysjaksoja, alentaa rakenteellista työttömyyttä, ja säästää julkisia voimavaroja”.

Verrattuna muihin kehittyneisiin talouksiin Suomen ansiosidonnainen työttömyysturva ei ole korvausasteeltaan poikkeuksellisen korkea, mutta enimmäiskestoltaan se on pitkä. Pitkään kestäneen työttömyyden tapauksessa korvausaste onkin Suomessa poikkeuksellisen korkea. Hallituksen esitys pienentäisi tätä Suomen järjestelmän erityispiirrettä. Esitys on sopusoinnussa mm. OECD:n suositusten kanssa.

Tutkimustieto viittaa siihen, että ansiopäivärahakauden enimmäiskeston lyhentäminen vähentäisi työttömyyttä ja lisäisi työllisyyttä.[1] Työttömyysturvan enimmäiskeston vaikutuksia työllisyyteen on tarkasteltu useissa empiirisissä tutkimuksissa eri maissa. Niiden mukaan 100 päivän lyhennyksen voi odottaa lyhentävän työttömyysjaksoja keskimäärin karkeasti ottaen 20 päivällä.[2]

Ansiopäivärahakauden enimmäiskeston lyhentäminen vaikuttaisi työllisyyteen kasvattamalla työvoiman tarjontaa. Joskus esitetään, että työvoiman tarjontaa kasvattavat uudistukset johtavat vain työttömyyden lisääntymiseen, kun ajatellaan työpaikkojen määrän taloudessa olevan riippumaton tällaisista uudistuksista. Tämä näkemys ei ole perusteltu. Työvoiman tarjonnan kasvattaminen käynnistää taloudessa sopeutumisprosessin, joka kasvattaa työpaikkojen määrää.[3]

Ei kuitenkaan ole syytä odottaa, että jokainen ansiosidonnaisen työttömyysturvansa menettävä henkilö työllistyisi. Osa työllistyisi, osa jäisi

[1] Vanhala, Juuso (2013): Työn tarjonnan kasvattamisen keinoja. BoF Online 10/2013. Suomen Pankki.
[2] Boeri, Tito ja van Ours, Jan (2013): The economics of imperfect labor markets. Second edition. Princeton University Press.
[3] Haavio, Markus, Schauman, Heidi ja Vanhala, Juuso (2013): Kasvattaako työn tarjonnan lisääminen työttömyyttä? BoF Online 4/2013. Suomen Pankki.

Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

Lauri Kajanoja 27.9.2016

Julkinen

työttömäksi pienemmällä korvauksella ja osa voisi jäädä työmarkkinoiden ulkopuolelle.

On mahdollista, että työttömyyskorvauksen enimmäiskeston lyhentämisen vaikutus työllisyyteen riippuu jossain määrin työllisyystilanteesta. Työvoiman tarjontaa kasvattavan uudistuksen työllisyyttä lisäävä vaikutus voi olla pienempi huonon kuin hyvän työllisyystilanteen vallitessa. Rajallinen empiirinen tutkimustieto viittaa siihen, että tällainen yhteys voi olla olemassa.

Onko siten hallituksen esityksen mukaisen uudistuksen oikea aika nyt, kun työttömyysaste on korkeampi kuin viimeisten 10 vuoden aikana keskimäärin? On syytä huomata, että hallituksen esityksen mukaan ansiopäivärahakauden enimmäiskesto lyhenee pysyvästi, joten vaikutuksia tullaan epäilemättä kokemaan sekä huonon että hyvän työllisyystilanteen vallitessa. Lisäksi on syytä huomata, että hallituksen esityksen mukaisen muutoksen ensimmäiset vaikutukset koetaan vasta vuonna 2018, jolloin työllisyystilanteen ennustetaan olevan jonkin verran nykyistä parempi.

Hallituksen tavoite työllisyysasteen nostamisesta on tärkeä. Ansiopäivärahakauden enimmäiskeston lyhentämistä voidaan hyvillä perusteilla pitää yhtenä keinona tämän tavoitteen saavuttamisessa. Tutkimustiedon pohjalta voidaan esittää muitakin keinoja. Niihin kuuluvat mm. lasten kotihoidon tuen enimmäiskeston lyhentäminen, ns. työttömyysputken poistaminen sekä ansiopäivärahan profiilin muuttamisen laskevaksi työttömyysjakson kuluessa. OECD suosittelee näidenkin keinojen käyttämistä.

Jakelu Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta